

УКРАЇНСЬКЕ ЗЕРНО: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Материнська Ольга Андріївна*

асистент кафедри обліку та аналізу

Вінницького національного аграрного університету

Глибокі структурні слабкості в економіці України, існують через недостатній потенціал багатьох галузей економіки. Єдиним сектором, який як і раніше демонструє зростання обсягів виробництва складає сільське господарство. За рахунок зерновиробництва, сільське господарство - чи не єдина галузь вітчизняної економіки, яка демонструє поступове стабільне зростання.

Виробництво сільськогосподарської продукції формує основну частину продовольчих ресурсів. Що в свою чергу гарантує продовольчу безпеку населення країни. В Україні, як і у світі, одним з найбільш болючих питань, що потребують першочергового розв'язання, є вирішення продовольчої проблеми. Виробництво зерна є ключовим для продовольчої безпеки людства. Нарощування його виробництва та більш раціональне його використання є однією з основних проблем сучасного сільського господарства України, як вирішальної умови поліпшення забезпечення населення продуктами харчування та подальшого економічного й соціального розвитку країни.

Без розвитку зернового виробництва неможливо спеціалізувати економічні райони на виробництві технічних культур, продукції тваринництва, розвивати інші галузі рослинництва. Тому ця галузь займає найбільшу питому вагу в посівах сільськогосподарських культур. Багато зернових культур вирощують як сировину для виробництва спирту, крохмалю та іншої продукції. У структурі посівних площ сільськогосподарських культур протягом тривалого

---

* Науковий керівник: Шпикуляк О.Г. доктор економічних наук, старший науковий співробітник, учений секретар ННЦ «Інститут аграрної економіки»

періоду зернові займають майже 50 %, що свідчить про велике значення виробництва зерна для соціально-економічного розвитку держави.

Аналіз стану зернового ринку та проблем його функціонування досліджується в наукових працях багатьох провідних вчених економістів-аграрників України. Вивченням цього питання займаються Саблук П.Т., Шпичак О.М., Кириленко І.Г., Корженівська Н.Л., Маслак О., Лихочвор В.В. та інші.

Останніми роками у зерновому господарстві України намітилася тенденція до нарощування обсягів виробництва, що дало Україні змогу повернутися на світовий ринок зернових у ролі одного з потужних виробників та експортерів зернових культур. Що стосується потенційних можливостей України, то валове виробництво зернових на рівні 80 млн. т - цілком реальне для України, але для цього потрібно докласти немало зусиль.

За період 1990 – 2012 рр. виробництво зерна в Україні скоротилося майже в 1,2 рази. В 2012 році порівняно з 2011 р. виробництво зерна скоротилося на 18,6% (на 10,6 млн т), що зумовлено як скороченням площі збирання (на 532 тис. га, або на 3,5%), так і зниженням середньої врожайності з 1 га (на 5,8 ц, або на 15,7%). Зокрема різко зменшилося виробництво зерна озимої пшениці з 30348 тис. т в 1990 році до 15131,8 тис. т в 2012 році і зернобобових культур – з 3266 тис. т до 473,4 тис. т відповідно, проте збільшилось виробництво такої зернофуражної культури як кукурудза на зерно - з 4736,8 тис. т у 1990 році до 20961,3 тис. т у 2012 році.

Важливим чинником розвитку зернового господарства країни є дотримання гнучкого підходу до розвитку галузі та структури виробництва. У структурі зернових провідними культурами залишаються пшениця (озима та яра), ячмінь ярий та кукурудза на зерно, які займають більше 85% посівних площ.

В Україні порівняно з 1990 роком площа посіву зернових культур зменшилась з 32406 тис. га до 27801,3 тис. га в 2012 році, проте починаючи з 2000 року спостерігаються тенденції, щодо збереження більш-менш стабільних

площ посіву цієї групи, поряд з цим більш як в 2 рази збільшились площі посіву технічних і в 4,8 разів зменшились площі посіву кормових культур. У 2012 році зернові культури в структурі посівних площ займають близько 56% від загальної площі ріллі.

Що стосується урожайності, то слід зазначити, що сільськогосподарським підприємствам України за останні 20 років не вдалося досягти рівня урожайності у 1990 році по більшості зернових і зернобобових культур, лише урожайність кукурудзи на зерно збільшилась з 38,7 ц/га (1990 рік) до 64,4 ц/га в 2011 році і рису з 42,5 ц/га в 1990 році до 62,1 ц/га у 2012 році відповідно. Низька урожайність зернових є однією з найважливіших проблем у нарощенні експорту. В порівнянні з світовими показниками. урожайність української пшениці нижча на 70% , кукурудзи – на 35%. Розв'язком цієї проблеми є інвестування в сучасні агротехнології. На превеликий жаль, зерновиробники не мають можливості вкладати значні кошти у новітні технології для досягнення світового рівня урожайності.

Також впровадження високоефективних сортів та повноцінного насіння належить до найбільш ефективних та перспективних засобів підвищення врожайності та поліпшення якості зерна.

Одними із основних напрямків, завдяки яким реально підвищується ефективність діяльності сільськогосподарських господарств в зерновій галузі, є активна державна підтримка розвитку агропромислового комплексу; удосконалення ринкових механізмів цінового регулювання, в тому числі паритетних цінових відносин на всі види продукції; освоєння новітніх ресурсозберігаючих технологій виробництва та ефективна зовнішньоекономічна політика; формування сприятливого інвестиційного клімату в агропромисловому комплексі шляхом запровадження податкових пільг учасникам інвестиційного процесу.

Україна має величезний потенціал для сільськогосподарського виробництва і відповідно зростання її економіки. Збільшення

сільськогосподарського виробництва, зернового зокрема, передбачає подальшого його вивчення.

Список використаних джерел:

1. Економіка України за 2012 рік. Урядовий кур'єр, 2012. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukurier.gov.ua>
2. Комплексна галузева програма "Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 року". Наказ Міністерства аграрної політики України, Української академії аграрних наук 23.10.2007 N 757/101.
3. Корженівська Н.Л.. Стан зерновиробництва регіону як чинник забезпечення продовольчої безпеки країни. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/Vkhdtusg/2013_137/21.pdf
4. Маслак О. Зернові перспективи України [Електронний ресурс] / О. Маслак // Пропозиція. – 2009. – №2. – Режим доступу до журналу: <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=2873&number=94>
5. Статистична інформація. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>